Kodeks korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze – burze vrijednosnih papira

Sadržaj	Strana
1) Uvod	**3**
2) Transparentnost poslovanja, odnosi sa investitorima i nositeljima interesa	**5**
2.1. – Web stranica	5
2.2. – Finansijski izvještaji	5
2.3. – Cjenovno osjetljive informacije	6
2.4. – Korporativni kalendar	7
2.5. – Vlasnička struktura	7
2.6. – Povlaštene informacije	8
2.7. – Odnosi sa dioničarima	8
2.8. –Nositelji interesa / stakeholderi	8
2.9. – Izvještavanja Berze	9
3) Skupština društva	**10**
3.1. – Prava dioničara	10
3.2. – Jedna dionica jedan glas	10
3.3. – Jednak tretman dioničara	10
3.4. - Promjene kapitala, raspolaganje i sticanje dionica i pravo prvenstva kupovine	11
3.5. – Opunomoćenici	11
3.6. - Sazivanje skupštine	11
3.7. - Izvještaji koji se podnose skupštini	12
3.8. – Zaštita manjiskih dioničara	13
3.9. – Objavljivanje odluke skupštine	13
4) Nadzorni odbor	**14**
4.1. – Izbor i imenovanje članova	14
4.2. - Sastav	14
4.3. – Rad nadzornog odbora	15
4.4. – Odnos prema upravi	15

4.5. - Nagrade	16
4.6. - Izvještavanje o kupovini i/ili prodaji dionica društva	16
4.7. - Sukob interesa, poslovi povezanih strana i zabrana konkurencije	16
4.8. – Komisije	17
4.9. – Sjednice nadzornog odbora	18
4.10. – Članstvo u nadzornim odborima drugih društava	18
4.11. – Edukacija članova nadzornog odbora	19
4.12. – Ocjena rada nadzornog odbora	19
5) Uprava	**20**
5.1. – Zadaci i odgovornosti	20
5.2. – Sastav	20
5.3. – Nagrade	22
5.4. - Odgovornost i izvještavanje o vlasništvu nad dionicama društva	23
5.5. – Sukobi interesa	23
5.6. - Zabrana konkurencije	23
5.7. - Saradnja i odnos između nadzornog odbora i uprave	23
5.8. Sekretar društva	24
6) Revizija i mehanizmi interne kontrole	**25**
6.1. – Odbor za reviziju	25
6.2. - Nezavisni vanjski revizor	26
7) Društvena odgovornost ili društveno odgovorno poslovanje	**28**
8) Prihvatanje kodeksa korporativnog upravljanje	**29**
9) Aneksi	**30**

1. Uvod

Korporativno upravljanje predstavlja skup odnosa između uprave društva, njenih odbora, njenih dioničara I drugih stakeholdera/nosilaca interesa, koji za rezultat imaju povećanje ekonomske efikasnosi I rasta I povećano povjerenje investitora. Slijedeći prethodno, Kodeks korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze-burze vrijednosnih papira detaljnije utvrđuje mehanizme funkcionisanja I zaštite interesa u međusobnim odnosima svih stakeholder-a/nosilaca interesa.

Cilj ovog Kodeksa, je da se njegovom primjenom poboljša konkurentska sposobnost društava Federacije BiH, te da se Federacija učini atraktivnijom za strane investitore.

Primjena Kodeksa od strane društava će pomoći razvoju I ustrojstvu poslovnog okruženja u Federaciji BiH u skladu sa međunarodnom poslovnom praksom. To sve podrazumjeva dužnost privrednih društava da u svoje poslovanje inkorporiraju principe korporativnog upravljanja I dobre poslovne prakse. Iako je ovaj Kodeks namjenjen za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze-burze vrijednosnih papira, poželjno je da se odredaba Kodeksa pridržavaju i kompanije koje namjeravaju uvrstiti svoje dionice na tržište Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira.

Za razumijevanje i primjenu korporativnog upravljanja u Bosni i Hercegovini (BiH), posljedično njenom ustavno-pravnom uređenju, specifično je da postoje tri zakonska i institucionalna okvira uređena zakonima o društvima/preduzećima, vrijednosnim papirima računovodstvu i reviziji, te drugim relevantnim propisima primjenjivim prema mjestu sjedišta društva/preduzeća za područja Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH), Republike Srpske (RS) i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (BD). Uz to, dodatne specifičnosti su propisane posebnim "sektorskim" zakonima FBiH, RS i BD za određene djelatnosti (bankarstvo, osiguranje, investicioni fondovi), te kompanije sa kontrolnim vlasničkim učešćem države ("javna preduzeća").

Kodeks korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze-burze vrijednosnih papira je strukturiran na bazi sljedećih principa korporativnog upravljanja usvojenih od strane Organizacije za ekonomsku saradnju I razvoj (OECD-a):

- Obezbjeđenje osnova za efikasnu primjenu principa korporativnog upravljanja
- Prava akcionara I ključne vlasničke funkcije

- Ravnopravan tretman dioničara
- Uloga nosilaca interesa u korporativnom upravljanju
- Objavljivanje informacija I transparentnost
- Odgovornost odbora

Kao takav, Kodeks obrađuje pitanja vezana za transparentno poslovanje, zaštita prava dioničara, odgovornost odbora, međusobnu saradnju odbora, internu kontolu I upravljanje rizikom. Pored preporuka I sugestija za dobro korporativno upravljanje, Kodeks sadrži I određene obavezujuće odrebe koje proizilaze iz zakona I drugih propisa. Sve preporuke I sugestije u Kodeksu navedene su uz upotrebu riječi “treba” I “može”. Privredna društva nisu obavezna da ih primjenjuju, ali su obavezna da daju obrazloženje zbog čega to ne čine. Na osnovu ovog Kodeksa društva mogu izraditi Kodekse sa specifičnostima industrije kojoj pripadaju.

2. Transparentnost poslovanja, odnosi sa investitorima i nositeljima interesa

Društvo bi trebalo da obezbjedi blagovremeno objavljivanje i javnost informacija o svim pitanjima vezanim za društvo.

Uprava i nadzorni odbor bi trebali da ustanove politiku objavljivanja informacija koja će biti u skladu sa zakonom i statutom društva i koja će garantovati jednak pristup informacijama svim dioničarima, investitorim i drugim stakeholder-ima.

2.1. Web stranica

Društvo je obavezno da putem sopstvene web stranice osigura efikasnu i praktičnu razmjenu informacija putem interneta, pri čemu pristup informacijama treba da bude krajnje pojednostavljen. Informacije bi trebale da budu objavljene i na engleskom jeziku.

Informacije koje bi trebale da budu objavljenje na web stranici društva, pored obaveznih propisanih zakonom, minimalno treba da uključuju:

- Osnovne podatke o društvu
- Statut društva
- Spisak članova uprave i nadzornog odbora sa njihovim biografijama
- Finansijki izvještaji (najmanje za prethodne 3 godine)
- Materijale sa sjednica skupštine
- Podatke o eksternom revizoru
- Informacije o poštovanju/ne poštovanju principa korporativnog upravljanja
- Sve druge informacije koje su bitne za poslovanje društva.

Sve informacije koje je društvo dužno objavljivati prema zakonu, podzakonskim propisima i Pravilima Berze, potrebno je objavljivati i na vlastitoj web-stranici društva, te istovremeno dostaviti nadležnim institucijama.

Ukoliko društvo ne posjeduje vlastitu web-stranicu, moguće je informacije obavljivati i putem web starnice Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira.

2.2. Finansijski izvještaji

Dioničko društvo treba da osigura pristup pouzdanim, aktuelnim i konzistentim informacijama na redovan, pravovremen i ujednačen način. Takve informacije trebale bi da omoguće dioničarima i potencijalnim ulagačima utemeljenu procjenu o dionicama društva.

Društvo je dužno sastavljati svoje finansijske izvještaje u skladu sa uvodno pomenutim Zakonom o računovodstvu i reviziji kao i međunarodnim računovodstvanim standardima.

Godišnji finansijski izvještaji podnose se ovlaštenoj instituciji najkasnije do kraja februara naredne godine za protekli finasijski period, a do 31. jula svake godine i polugodišnji izvještaj, koji predstavlja sumarni finansijski izvještaj za šestomjesečni računovodstveni period koji se završava 30. juna tekuće godine. Ove izvještaje je društvo obavezno objaviti na svojoj web stranici u roku tri dana od dana podnošenja istih ovlaštenoj instituciji.

Godišnji i polugodišnji izvještaji o poslovanju, pored finansijskih elemenata propisanih zakonom i podzakonskim aktima, trebalo bi da sadrže i razumljivu analizu i objašnjenja uprave društva o poslovanju u periodu na koji se izvještaj odnosi. Ovo uključuje i izjašnjenje Uprave o eventualnim oscilacijama rezultata između dva izvještajna perioda, kao i objašnjenje bitnih odstupanja od planiranih rezultata.

Pored zakonski propisanih godišnjih i polugodišnjih izvještaja, društvo može sačinjavati i objavljivati svoje kvartalne finansijke izvještaje.

Dioničko društvo treba u svoje godišnje izvještaje uključiti i izjavu o usklađenosti sa principima i kodeksom korporativnog upravljanja, objašnjavajući poštovanje tih principa i obrazložiti eventualna odstupanja od principa i kodeksa.

Društvo je dužno objavljivati svoje periodične finansijke izvještaje na svojoj internet-stranici, na jednom od službenih jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine, a sažetak bitnih podataka i objašnjenja iz tih izvještaja preporučljivo je objaviti i na engleskom jeziku.

2.3. Cjenovno osjetljive informacije

Društvo bi trebalo javno objavljivati i podatke koje mogu uticati na cijenu vrijednosnih papira pritom naročito podrazumijevajući, ali ne ograničavajući se na podatke o:

- radu i djelovanju društva (tržišna pozicija kompanije)
- finansijskom položaju i tekućim rezultatima poslovanja
- vlasničkoj strukturi i upravljanju društva
- razvojni planovi društva
- ciljevi društava

- podaci o raspodjeli dobiti
- statusnim promjenama društva
- politika upravljanja društvom
- politika i mehanizami upravljanja rizikom

Objave svih cjenovno osjetljivih informacija vrše se na razumljivom jeziku, uz izbjegavanje dvosmislenih izraza, pri tome vodeći računa o objavi cjelokupne informacije (uključujući pozitivne i negativne aspekte događaja ili promijenjenih okolnosti).

2.4. Korporativni kalendar

Društvo je dužno do kraja poslovne godine na svojoj internet stranici objaviti kalendar važnih korporativnih događaja koji se očekuju u narednoj poslovnoj godini, naročito uključujući, između ostalog, slijedeće:

- okvirno predviđeni datum, odnosno period (kalendarska sedmica) objave periodičnih finansijskih rezultata i izvještaja
- okvirno predviđeni datum odnosno period (kalendarska sedmica) održavanja skupštine društva radi usvajanja godišnjeg izvještaja

2.5. Vlasnička struktura

a) Lista dioničara:

Društvo je dužno javno objaviti ukupan broj dioničara i popis dioničara sa brojem, vrstom i klasom dionica. Objava vlasničke strukture vrši se putem internet stranice društva.

Bez obzira na broj dioničara, društvo bi trebalo objaviti na svojoj web-stranici link do web stranice Registra vrijednosnih papira federacije Bisne i Hercegovine (www.rvp.ba), uz naznaku da je na tu moguće izvršiti uvid u listu najznačajnijih dioničara društva.

b) Uzajamno dioničarstvo:

Društvo treba putem svoje internet stranice objavljivati podatke o uzajamnom dioničarstvu, što uključuje povezanost između dva ili više dioničkih društava na način da svako od njih ima učešće u osnovnom kapitalu drugog društva.

Podaci o uzajamnom dioničarstvu objavljuju se putem internet stranice društva. Sve promjene u podacima o uzajamnom dioničarstvu i udjelima u drugim pravnim licima društvo je obavezno objaviti u roku osam dana od dana promjene.

c) Dionice u vlasništvu članova Nadzornog odbora i Uprave društva:

Društvo je dužno putem svoje internet stranice objavljivati podatke o broju/procentu dionica i/ili drugih vrijednosnih papira društva u vlasništu članova nadzornog odbora i uprave društva, te svaku promjenu tih podataka objaviti najkasnije dva dana od dana upisa promjene kod Registra vrijednosnih papira.

Članovi nadzornog odbora i uprave društva dužni su bez odlaganja dostaviti pisanu obavijest o svakom sticanju ili prodaji dionica i/ili drugih vrijednosnih papira društva.

2.6. Povlaštene informacije

Zakonom je zabranjeno korištenje povlaštenih informacija (tj. cjenovno osjetljivih informacija koje nisu javno objavljene) svima kojima su takve informacija dostupne, bilo posredno ili neposredno, pri kupovini ili prodaji vrijednosnih papira društva na koje odnose takve informacije. Zabrana korištenje povlaštenih informacija odnosi se na sve dioničare, članove uprave i nadzornog odbora, zaposlenike, revizore, vanjske konsultante i sva ostala lica koja obzirom na svoje pozicije u društvu i izvan društva imaju pristup povlaštenim informacijama.

Shodno prednjem, društvo je obavezno uspostaviti procedure i mehanizme da se osobama, koje raspolažu ili dolaze u dodir sa povlaštenim informacijama, pojasni priroda i značaj, te ograničenja i pravne posljedice korištenja tih informacija, kao i nadzor nad protokom povlaštenih informacija i njihovom mogućom zloupotrebom.

2.7. Odnosi sa dioničarima

Zakonom i podzakonskim propisima utvrđene su obaveze objavljivanja, dostavljanja i pružanja na uvid dioničarima finansijskih izvještaja i drugih informacija o statusu i poslovanju dioničkog društva.

Društvo treba svim zainteresovanim investitorima pružiti sve podatke o poslovanju društva koje će mu omogućiti ispravnu procjenu društva i donošenje odluke o investiranju.

Preporučuje se da društvo imenuje osobu koja je zadužena za odnose sa investitorima. Kontakt podaci ove osobe objavljuju se na web-stranici društva.

2.8. Nositelji interesa/stakeholderi

Nositeljima interesa se smatraju pravne i fizičke osobe koje preuzimaju direktne ili indirektne rizike u odnosu na društvo i u vezi sa društvom.

Zaštita prava stakeholdera, te razvijanje kvalitetnih odnosa sa njima je faktor uspjeha kompanije i time je u skladu sa interesima dioničara.

Za transparentne i kvalitetne odnose društva i nositelja interesa odgovorna je uprava društva, koja je dužna brinuti da društvo poštuje prava nositelja interesa utemeljena na zakonu i dobrim poslovnim običajima.

2.9. Izvještavanje Berze

Sve informacije koje društvo objavljuje na svojoj web stranici moraju biti istovremeno dostavljene Berzi elektronskim putem.

3. Skupština društva

3.1. Prava dioničara

Prava dioničara proizilaze iz zakona i statuta svakog pojedinačnog dioničkog društva. Pritom, osnovna prava dioničara na pouzdan način registracije vlasništva na dionicama i slobodan prijenos dionica osigurana su zakonom i podzakonskim propisima i ostvaruju se kroz institucionalne mehanizme i procedure uspostavljene temeljem tih propisa, izvan društva.

S druge strane, određena prava dioničara istovremeno su obaveze organa dioničkog društva da aktivnim postupanjem omoguće ostvarivanje tih prava, među kojima naročito:

- Upravljanje dioničkim društvom, učešće u radu i glasanje na skupštini dioničara, lično ili putem punomoćnika, u skladu sa zakonom i statutom društva
- Pravo učešća u raspodjeli dobiti dioničkog društva, naplatom dividendi ili sticanjem novih dionica u skladu sa zakonom i statutom. Dividenda se isplaćuje dioničaru koji je bio na listi dioničara na dan donošenja odluke o isplati dividendi
- Redovno i pravovremeno dostavljanje ili osiguravanje pristupa odgovarajućim informacijama o društvu;
- Pravo na diobu imovine preostale nakon stečaja ili likvidacije društva

3.2. Jedna dionica jedan glas

Društvo je obavezno na osnovu zakonskih odredbi poštovati princip „jedna dionica-jedan glas", na taj način, da svim dioničarima pripada broj glasova prema broju dionica.

U slučaju kada dioničko društvo emituje dionice s ograničenim pravom glasa (prioritetne dionice) u skladu sa zakonom, dužno je pravovremeno objaviti sve relevantne podatke o sadržaju i obimu prava iz takvih dionica, kako bi se investitorima omogućilo donošenje pravilne odluke o kupovini tih vrijednosnih papira.

3.3. Jednak tretman dioničara

Društvo je obavezno ophoditi se na jednak način i pod jednakim uvjetima prema svim svojim dioničarima, bez obzira na to da li se radi o individualnom ili institucionalnom investitoru, naročito u izvršavanju obaveza objavljivanja i/ili

dostavljanja informacija vezano za skupštine društva propisanih zakonom, podzakonskim propisima i/ili statutom društva.

3.4. Promjene kapitala, raspolaganje i sticanje dionica i pravo prvenstva kupovine

Društvo je dužno omogućiti svim dioničarima učestvovanje u povećanju osnovnog kapitala društva srazmjerno njihovim udjelima u dotadašnjem osnovnom kapitalu (pravo preče kupovine), u skladu sa zakonom, podzakonskim propisima i/ili statutom društva.

Kada društvo stiče ili povlači vlastite (trezorske) dionice ili druge vrijednosne papire, dužno je to učiniti na berzanskom tržištu i na takav način da se ne povlašćuju pojedini dioničari (grupe dioničara) ili investitori (grupe investitora).

Društvo, dioničarima, ne može ograničiti pravo raspolaganja dionicama, ukoliko to nije predviđeno zakonskim propisima.

Promjene u vlasničkoj strukturi obavljaju se na način koji osigurava jednak tretman dioničara i poštivanje prava preče kupnje pri emisiji novih dionica u skladu sa zakonom, podzakonskim propisima i/ili statutom društva.

3.5. Opunomoćenici

Za dioničare koje na skupštini društva zastupaju punomoćnici, izdavanje I primjena punomoći treba biti krajnje pojednostavljeno i bez nepotrebnih formalnih zahtjeva, osim utvrđenih zakonom.

Osim svakog poslovno sposobnog lica, opunomoćenik može biti pravno lice registrovano za poslove posredovaja u prometu vrijednosnih papira i udruženje sa svojstvom paravnog lica osnovano i registrovano radi udruživanja i zastupanja dioničara, u kojim slučajevima ovlaštenja iz punomoći vrši zakonski ili opunomoćeni zastupnik takvog pravnog lica.

3.6. Sazivanje skupštine

Nadzorni odbor društva je dužan blagovremeno sazvati redovnu skupštinu društva radi usvajanja godišnjeg izvještaja za prethodnu poslovnu godinu.

Nadzorni odbor društva je dužan sazvati skupštinu kada to zatraži dioničar ili grupa dioničara (koji imaju udio u osnovnom kapitalu propisan zakonom), član nadzornog odbora i odbor za reviziju i obrazlože zahtjev za sazivanje skupštine u skladu sa zakonom. U slučaju da Nadzorni odbor blagovremeno ne odgovori zahtjevu za

sazivanje skupštine, podnosilac zahtjeva je ovlašten da na isti način neposredno sazove skupštinu i o tome obavjesti Komisiju za vrijednosne papire. Za utvrđivanje sastava radnih tijela skupštine, objavljivanje obavještenja o sazivanju skupštine, te preduzimanje svih drugih radnji neophodnih za održavanje skupštine društva, podnosilac zahtjeva može zadužiti sekretara društva.

Obavještenje o sazivanju skupštine, sa svim relevantnim podacima, prijedlozima i objašnjenjima koja se odnose na dnevni red, način prijavljivanja i način učešća, treba da budu blagovremeno objavljeni u skladu sa zakonom i podzakonskim propisima u dnevnim novinama i na web-stranici društva, te od dana prve javne objave biti na raspolaganju dioničarima u prostorijama društva. Prijedloge za izmjenu dnevnog reda skupštine, od strane dioničara, nadzorni odbor dužan je objaviti na isti način kao i obavještenje o sazivanju skupštine. Dioničar ili grupa dioničara sa najmanjim zakonski određenim postotkom ukupnog broja dionica sa pravom glasa ima pravo pismeno predložiti pitanja i prijedloge odluka za uvrštenje na dnevni red skupštine.

3.7. Izvještaji koji se podnose skupštini

Skupština dioničkog društva odlučuje o godišnjem finansijskom izvještaju sa izvještajem revizora, izvještaju nadzornog odbora i odbora za reviziju.

Nadzorni odbor podnosi skupštini godišnji izvještaj o poslovanju društva u kojem je, pored finansijskih izvještaja propisanih zakonom, dužan dati ocjenu ukupne uspješnosti poslovanja društva, rada uprave društva, uz poseban osvrt na svoju saradnju sa upravom. Pored toga, nadzorni odbor je dužan podnijeti izvještaj o svom radu i upoznati skupštinu sa eventualnim postojanjem sukoba interesa kod svojih članova ili članova uprave, kao i mjere preduzete s tim u vezi.

Izvještaj o poslovanju društva treba biti sastavljen na jasan i pregledan način, uključivati sve aspekte poslovnih aktivnosti tokom prethodne godine, te predstaviti plan budućeg poslovanja za narednu godinu.

Uz godišnji izvještaj o poslovanju društva koji podnosi nadzorni odbor, skupštini društva izvještaj o obavljenoj reviziji finansijskih izvještaja podnosi odbor za reviziju društva, koji treba izražavati tačan i potpun prikaz imovine i obaveza, prihoda i rashoda, te ukupnog finansijskog položaja društva.

Skupštini se podnosi i izvještaj vanjskog revizora o poslovanju društva u periodu koji je predmet izvještaja.

3.8. Zaštita manjinskih dioničara

Društvo je dužno, u skladu sa zakonskim propisima, zaštiti interese manjinskih dioničara u odlučivanju i pobijanju odluka skupštine**.**

3.8. Objavljivanje odluka skupštine

Uprava društva treba u što kraćem roku javno objaviti odluke skupštine putem web-stranice društva i dostaviti Berzi.

4. Nadzorni odbor

4.1. Izbor i imenovanje članova

Članovi nadzornog odbora društva moraju ispunjavati odgovarajuće standarde u pogledu obrazovanja i poslovnog iskustva, te moralne standarde i biti u mogućnosti odvojiti potrebno vrijeme za kvalitetno obavljanje funkcije člana, odnosno predsjednika nadzornog odbora.

Sve kandidature za članove nadzornog odbora, uključujući i biografije kandidata, treba da budu objavljene na web-stranici društva, najkasnije osam dana po isteku roka za podnošenje prijedloga ovlaštenih dioničara, odnosno istovremeno sa obavještenjem o sazivanju skupštine ako su prijedlozi bili dostavljeni nadzornom odboru prije donošenja odluke i objavljivanja obavještenja o sazivanju skupštine.

Predsjednik i svaki član nadzornog odbora svoju dužnost obavlja potpuno samostalno i na vlastitu odovornost, bez obzira na to ko ga je predložio za imenovanje.

4.2. Sastav

Nadzorni odbor zatvorenog dioničkog društva treba da ima u svom sastavu najmanje jednog nezavisnog člana. Nadzorni odbor otvorenog dioničkog društvatreba da ima u svom sastavu najmanje 1/3 nezavisnih članova pri čemu nezavisnost u kontekstu ovog Kodeksa podrazumijeva da član nadzornog odbora nije:

- većinski dioničar niti član grupe dioničara koji zajedno imaju udio i utjecaj većinskog dioničara, supružnik ili srodnik po krvi ili tazbini do drugog stepena bilo koje osobe iz prethodne grupe, niti ima bilo kakvu vezu sa društvima povezanim s većinskim dioničarom;
- u posljednje tri godine bio član uprave ili zaposlenik društva ili bilo kojeg s njim povezanog društva;
- najmanje godinu dana bio u značajnijoj poslovnoj vezi sa istim društvom ili s njim povezanim društvima, direktno ili indirektno kao partner, dioničar, član uprave ili nadzornog odbora ili član višeg rukovodećeg kadra organizacije koja se s društvom nalazi u značajnijoj poslovnoj vezi, što uključuje i neposredne ili posredne značajnije dobavljače i/ili kupce roba i/ili usluga društva (uključujući finansijske, pravne, savjetničke i konsultantske usluge) i organizacije koja ostvaruje značajnije prihode od društva ili snjime povezanih društava;
- u posljednje tri godine bio partner ili zaposlenik revizijske kuće koja pruža ili je pružala revizijske usluge istom društvu ili s njim povezanim društvima;

- član uprave drugog društva u kojem je neki od članova uprave istog društva član nadzornog odbora, niti ima značajnijih veza sa članovima uprave društva kroz sudjelovanje u drugim organizacijama, tijelima ili društvima;
- prethodno bio član nadzornog odbora istog društva neprekidno duže od osam godina
- bračni drug ili bliži srodnik po krvi ili po tazbini bilo kojem članu uprave ili licu koje se nalazi na nekom od položaja spomenutim u prethodnim tačkama.

Direktor i član uprave dioničkog društva ne može biti predsjednik i član nadzornog odbora ili upravnog odbora u privrednim društvima ili institucijama, uključujući, ali ne ograničavajući se na: fondove, banke, agencije, komisije.

Ako je član nadzornog odbora izložen pritisku ili ograničenjima od strane bilo kojeg dioničara, dužan je o tome obavijestiti nadzorni odbor, te uprkos tome zauzeti nezavisan stav prilikom glasanja ili dati ostavku, u skladu sa okolnostima.

4.3. Rad nadzornog odbora

Nadzorni odbor bi trebalo da prati ostvarenje vizije, ciljeva i strategije društva, kao i da vodi računa o tome da li se djelatnost društva obavlja u skladu sa zakonskim i drugim propisima i dobrim poslovnim običajima.

Nadzorni odbor treba donijeti okvirni plan svog rada, koji uključuje plan redovnih sjednica i podataka koje redovno i pravovremeno treba stavljati na raspolaganje članovima nadzornog odbora.

Nadzorni odbor treba da donese poslovnik o radu, koji ne smije ograničavati slobodu svakog pojedinog člana na samostalno djelovanje. Niti jedan dokument nadzornog odbora ne smije spriječavati ili ograničavati pojedinog člana u postupanju u skladu sa zakonom, pri čemu je svaki član dužan i odgovoran izbjegavati zloupotrebu ovlasti i nastojati uskladiti svoj rad sa drugim članovima nadzornog odbora.

4.4. Odnos prema upravi

Nadzorni odbor i uprava društva dužni su potpuno sarađivati u najboljem interesu društva, te zajednički razmatrati i procjenjivati odluke o strateškim pitanjima.

U tom smislu, sjednicama nadzornog odbora moraju prisustvovati svi članovi uprave osim kada nadzorni odbor raspravlja o pitanjima koja se neposredno tiču uprave ili nekih članova uprave, a naročito o opozivu, odgovornosti ili nagradi za rad članova uprave.

Nadzorni odbor je dužan voditi računa o postojanju dugoročnog plana sukcesije, kojim se osigurava pažljivo i pravovremeno imenovanje nasljednika bilo kojem pojedinom članu uprave.

4.5. Nagrade

Članovi nadzornog odbora imaju pravo na naknadu za obavljanje dužnosti utvrđenu odlukom koju donosi skupština društva, pri čemu naknada članovima nadzornog odbora treba:

- adekvatno odraziti vrijeme, trud i iskustvo povezano s njihovim funkcijama u nadzornom odboru;
- osigurati adekvatan poticaj koji bi uravnotežio interese članova nadzornog odbora sa interesima dioničara društva;
- biti određena na takav način da ne ugrožava sposobnost članova nadzornog odbora da donose odluke u najboljem interesu društva i njegovih dioničara.

Preporuka je da se naknada članovima Nadzornog odbora sastoji od:

- fiksnog dijela koji je nepromjenjiv i ne zavisi od rezultata poslovanja, osim ukoliko su rezultati poslovanja društva takvi da bi isplata fiksne naknade bila nepravedna i u velikom nesrazmjeru s rezultatima poslovanja;
- varijabilnog dijela koji je uvjetovan rezultatima poslovanja u određenom prošlom i budućem razdoblju.

Podaci o svim naknadama i drugim primanjima od strane društva ili s društvom povezanih osoba svakog pojedinog člana nadzornog odbora društva, uključujući i strukturu te naknade, moraju biti javno objavljeni putem web stranice. Izjava o politici nagrađivanja članova nadzornog odbora i nagradi koju je primio svaki pojedini član nadzornog odbora izrađuje se na način opisan u dijelu ovog Kodeksa koji se odnosi na Upravu društva.

4.6. Izvještavanje o kupovini i/ili prodaji dionica društva

Svaki član nadzornog odbora dužan je pismeno izvijestiti upravu i druge članove nadzornog odbora društva o svim promjenama njegovog vlasništva na dionicama društva, najkasnije slijedeći radni dan po nastanku te promjene, a uprava društva dužna je tu promjenu objaviti putem web-stranice društva.

4.7. Sukob interesa, poslovi povezanih strana i zabrana konkurencije

Sukob interesa postoji kod člana nadzornog odbora koji nije neutralan u odnosu na predmet odlučivanja ili se iz činjenice njegove povezanosti s drugim društvima, osobama ili poslovima može pretpostaviti da može imati interese koji nisu istovremeno nužno i interesi društva, te može utjecati na donošenje odluke na temelju interesa ili sklonosti koje se nužno ne podudaraju s interesima društva.

Članovi nadzornog odbora ne smiju donositi odluke na temelju osobnih interesa ili na temelju interesa osoba s kojima imaju bliske odnose.

Ukoliko član nadzornog odbora smatra da kod njega ili drugog člana postoji sukob interesa u pogledu odlučivanja u konkretnom predmetu, dužan je o tome odmah izvjestiti nadzorni odbor.

Svi poslovi u kojima sudjeluju članovi nadzornog odbora ili sa njima povezane fizičke i/ili pravne osobe trebaju biti na tržišnoj osnovi, posebno u pogledu rokova, kamata, garancija i sl., i trebaju biti jasno navedeni u izvještajima društva. Takve poslove treba potvrditi nezavisna procjena od strane stručnih osoba koje su nezavisne u odnosu na sudionike konkretnog posla.

Članovi nadzornog odbora ne smiju, za svoj ili za tuđi račun, lično ili putem trećih osoba obavljati, niti savjetovati osobe koje obavljaju, poslove koji se mogu smatrati poslovima konkurentskim poslovanju društva. Članovi nadzornog odbora dužni su javno objaviti veličinu udjela i sve promjene udjela u društvima koja se mogu smatrati konkurentskim društvima.

4.8. Komisije

U slučaju ako i kada nadzorni odbor formira komisije dužan je detaljno utvrditi mandat i nadležnosti komisija.

Komisije moraju o svom radu i rezultatima redovno izvještavati nadzorni odbor. Komisija može pojedine eksperte ili uposlenike društva pozvati na svoje sastanke ili zahtijevati njihovo prisustvo. Društvo mora jednom godišnje izraditi i učiniti dostupnim javnosti izvještaj o radu, sastavu, broju sastanaka i prisutnosti na sastancima komisija nadzornog odbora. Predsjednik svake komisije mora imati mogućnost direktne komunikacije sa predsjednikom nadzornog odbora i upravom društva.

Nadzorni odbor može formirati komisiju za imenovanja i komisiju za nagrađivanje, čiji bi predsjednik trebalo da bude nezavisni član nadzornog odbora.

Zadaci komisije za imenovanje trebali bi da uključuju slijedeće:

- evidentirati i preporučiti nadzornom odboru kandidate koji mogu popuniti upražnjena mjesta u upravi i nadzornom odboru, pri čemu treba procijeniti

njihova znanja, vještine i iskustvo, te pripremiti opis zahtjeva i poslova vezanih uz pojedino imenovanje;
- najmanje jednom godišnje procijeniti sastav, veličinu, članstvo i kvalitet rada uprave i sačiniti odgovarajuće preporuke nadzornom odboru;
- najmanje jednom godišnje sačiniti procjenu znanja, vještina i iskustava kojima raspolažu pojedini članovi nadzornog odbora i o tome izvjestiti nadzorni odbor;
- razmatrati politiku uprave u zapošljavanju višeg rukovodečeg kadra.

Zadaci komisije za nagrađivanje trebalo bi da uključuju sljedeće:
- predlagati nadzornom odboru politiku nagrađivanja uprave, uključujući mjesečne plaće kao fiksni dio i varijabilni dio koji je vezan uz uspješnost poslovanja, penzijski plan i otpremnine. Za varijabilni dio vezan uz uspješnost poslovanja, prijedlog mora sadržavati preporuke objektivnih kriterija procjene uspješnosti pri čemu je nagradu upravi potrebno uskladiti sa dugoročnim interesima dioničara i ciljevima društva koje je postavio nadzorni odbor;
- predlagati nadzornom odboru nagradu za pojedine članove uprave, u skladu sa politikom nagrađivanja društva i procjenom djelovanja pojedinog direktora;
- predlagati nadzornom odboru prikladan sadržaj ugovora sa članovima uprave.

Komisije su dužne razmotriti prijedloge uprave i savjetovati se sa direktorom društva, koji može komisiji za imenovanja podnositi prijedloge u pogledu pitanja vezanih za članove uprave i viši rukovodeći kadar.

4.9. Sjednice nadzornog odbora

Predsjednik nadzornog odbora, u konsultaciji sa članovima, dužan je utvrditi okvirni kalendar redovnih sjednica, uz sazivanje vanrednih sjednica kada se to pokaže potrebnim.

Učestalost održavanja sjednica treba da osigura efikasnost rada nadzornog odbora u skladu sa okolnostima i potrebama društva poštujući zakonske propise.

Materijali za sjednice treba da se blagovrmeno dostavljaju članovima nadzornog odbora, a zapisnici sa sjednica treba da sadrže jasno navođenje rezultata glasanja po pojedinim pitanjima i kako su pojedini članovi glasali.

4.10. Članstvo u nadzornim odborima drugih društava

Svaki član nadzornog odbora društva dužan je izvijestiti društvo o članstvu u nadzornim odborima drugih društava, koje ne smije dovoditi u pitanje adekvatno obavljanje dužnosti člana nadzornog odbora u društvu.

Član nadzornog odbora društva ne smije bez saglasnosti nadzornog odbora biti član nadzornog odbora u drugom društvu koje bi se moglo smatrati konkurentskim u odnosu na društvo.

4.11. Edukacija članova nadzornog odbora

Društvo treba, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima, poticati i omogućavati stalno usavršavanje i edukaciju članova nadzornog odbora s ciljem obnavljanja i unapređenja njihovih znanja i sposobnosti.

4.12. Ocjena rada

Nadzorni odbor je dužan početkom svake godine sačiniti i usvojiti izvještaj o svom radu u prethodnoj godini, pritom uključujući posebno vrednovanje doprinosa i kompetentnosti svakog pojedinog člana i zajedničkog rada odbora, procjenu rada komisija koje je nadzorni odbor ustanovio, i procjenu postignutih u odnosu na zacrtane ciljeve društva.

Izvještaj se podnosi skupštini društva na usvajanje uz godišnji izvještaj o poslovanju društva.

5. Uprava

5.1. Zadaci i odgovornosti

Uloga uprave uređena je zakonom i statutom društva. Uprava organizuje i rukovodi poslovanjem društva samostalno i na vlastitu odgovornost te donosi odluke prema vlastitoj procjeni, pri čemu postojanje saglasnosti drugih tijela društva ne isključuje odgovornost uprave za vođenje poslovanja pažnjom dobrog privrednika.

Uprava društva je dužna uvijek djelovati isključivo u korist društva i dioničara, vodeći računa o interesima zaposlenika i šire zajednice, s ciljem povećanja vrijednosti društva. Uprava ne može prenositi svoje ovlasti vođenja poslovanja društva na bilo koje drugo tijelo društva. Davanje prokure ne smatra se prijenosom ovlasti vođenja poslovanja društva.

Uprava je dužna unutar društva uspostaviti odgovarajući sistem interne kontrole i upravljanja rizicima.

U svom radu uprava društva treba da razvije mehanizam zaštite prava svih dioničara.

Kada upravu sačinjavaju direktor i jedan ili više izvršnih direktora, poslovnikom o radu uprave i/ili drugim općim aktima trebalo bi urediti procedure, ovlasti i dužnosti u radu uprave i njenih članova pojedinačno, uključujući naročito slijedeća pitanja:

- područje djelovanja i ciljevi,
- pravila postupanja,
- pravila za rješavanje sukoba interesa,
- sekretarijat uprave,
- sjednice, odluke, dnevni red, zapisnici i dokumenti,
- saradnja s nadzornim odborom.

Članovi uprave mogu, kada se za to ukaže potreba, tražiti savjete stručnjaka (pravnih savjetnika, revizora, poreznih i kadrovskih stručnjaka) kako bi dobili određene savjete o važnim pitanjima.

5.2. Sastav

Postupak izbora, imenovaja, razrješenja, sastav I način odlučivanja uprave dioničkog društva utvrđuje se statutom.

U skladu sa zakonom i statutom društva, kada upravu sačinjavaju direktor i jedan ili više izvršnih direktora, statutom ili poslovnikom o radu uprave treba urediti način saradnje među članovima.

Članovi uprave trebaju biti fokusirani na vođenje poslova društva i trebaju, osim uvjeta propisanih zakonom, ispunjavati i druge uvjete u skladu sa zahtjevima položaja člana uprave u pojedinom društvu, koji mogu biti propisani statutom društva ili odlukom nadzornog odbora.

Pri sastavljanju uprave treba težiti tome da članovi uprave imaju različito iskustvo, obrazovanje i vještine, pritom uključujući iskustva u vođenju poslova,rješavanju kriznih situacija, prepoznavanju i nadziranju rizika, zatim poznavanje finansija i računovodstva, područja djelatnosti društva, domaćeg i međunarodnog tržišta, te sposobnosti za povezivanje svih interesa unutar i izvan društva.

Članovi uprave trebaju:

- biti sposobni čitati i razumjeti izvještaje o upravljanju društvom, kao i finansijske izvještaje,
- biti izvan sukoba interesa,
- uskladiti svoje ciljeve s ciljevima društva,
- biti upoznati s dobrom praksom korporativnog upravljanja,
- imati osobni integritet,
- imati dovoljno raspoloživog vremena,
- biti motivirani,
- biti sposobni raditi u timu i
- imati stratešku viziju.

Osim ispunjavanja navedenih uvjeta, direktor koji predsjedava upravom treba imati razvijene organizacijske vještine i iskustvo u vođenju poslova, te ugled dobrog privrednika u širem poslovnom okruženju.

Svaki član uprave treba kontinuirano, tačno i bez odgađanja izvještavati direktora društva o svim važnim događajima iz svoje nadležnosti, bitnim za procjenjivanje trenutne situacije i razvoja, te vođenja društva.

Članovi uprave trebaju težiti najvećoj mogućoj nezavisnosti u odnosu na pojedine dioničare, grupe dioničara ili drugih nositelja interesa, te biti svjesni da odgovaraju svim dioničarima društva.

Ako je član uprave izložen pritisku ili ograničenjima od strane dioničara, dužan je, usprkos tome, zauzeti nezavisan stav prilikom glasanja, ili dati ostavku, zavisno od okolnosti.

5.3. Nagrade

Društvo treba objaviti izjavu o politici nagrađivanja uprave kao dio godišnjeg izvještaja, te putem web stranice društva, pri čemu izjava treba u prvom redu sadržati politiku društva u pogledu nagrađivanja uprave za narednu poslovnu godinu, kao i pregled načina na koji je politika nagrađivanja uprave bila primjenjivana u prethodnoj godini.

Izjava o politici nagrađivanja treba sadržavati sljedeće dijelove:

- pojašnjenje relativnog udjela i važnosti fiksnih i varijabilnih komponenti nagrađivanja,
- dovoljnu informaciju o kriterijima uspješnosti na čijem ispunjenju se zasniva pravo na stjecanje opcija na dionice, dionica ili drugi oblik varijabilnog dijela naknade,
- dovoljnu informaciju o vezi između visine nagrade i uspješnosti,
- temeljne pokazatelje i razloge za dodjelu godišnjih bonusa ili pogodnosti koje nisu gotovinske naravi,
- sažeti prikaz ugovora sa članovima uprave koji treba uključivati podatke o trajanju ugovora, otkaznim rokovima i osobito otpremninama.

Svaki oblik nagrađivanja članova uprave i nadzornog odbora koji je baziran na pravima na sticanje dionica ili se zasniva na cijeni dionica društva, prije stupanja na snagu treba biti odobren od strane skupštine društva. Ovo odobrenje se odnosi na principe nagrađivanja, a ne na odobravanje nagrade pojedinim članovima uprave.

Članovi uprave trebaju biti plaćeni prema svom radu i tu nagradu određuje nadzorni odbor društva. Nagrada članovima uprave treba adekvatno odraziti vrijeme, trud i iskustvo povezano sa njihovim funkcijama, osigurati adekvatan poticaj koji bi uravnotežio interese članova uprava sa interesima dioničara. Pored toga, nagrada treba biti određena na način da ne ugrožava sposobnost članova uprave da donose odluke u najboljem interesu društva i njegovih dioničara.

Preporuka je da se nagrada članovima uprave sastoji od:

- fiksnog dijela koji je nepromjenjiv i ne zavisi o rezultatima poslovanja
- varijabilnog dijela koji je uvjetovan rezultatima poslovanja u poslovnoj godini ili posmatranom periodu
- dioničkih opcija kao i sličnih instrumenata koji imaju efekat dugoročnih stimulcija

Podaci o svim primanjima i naknadama koje svaki član uprave prima od društva moraju biti javno objavljeni u godišnjem izvještaju društva.

5.4. Odgovornost i izvještavanje o vlasništvu nad dionicama društva

Uprava je odgovorna za provođenje i efikasnost odluka koje donosi, pri čemu su članovi uprave solidarno odgovorni za štetu koja je nastala kao posljedica kršenja njihove dužnosti, osim ukoliko dokažu da su pošteno i savjesno obavljali svoje dužnosti.

Svaki član uprave dužan je izvijestiti nadzorni odbor društva o svim promjenama u pogledu njegovog vlasništva nad dionicama društva najkasnije slijedeći radni dan poslije nastanka takve promjene, uz obavezu društva da takvu promjenu javno objavi u najkraćem mogućem roku.

5.5. Sukobi interesa

Sukob interesa postoji kod člana uprave koji nije neutralan u odnosu na predmet odlučivanja te može uticati na donošenje odluka na osnovu sopstvenih interesa koji se razlikuju od interesa društva.

Članovi uprave ne smiju donositi odluke na osnovu ličnih interesa ili na osnovu interesa osoba s kojima imaju bliske odnose.

O mogućem postojanju konflikta interesa prilikom odlučivanja o nekim pitanjima potrebno je obavjestiti nadzorni odbor.

5.6. Zabrana konkurencije

Članovi uprave ne smiju, za svoj ili za tuđi račun, lično ili putem trećih osoba, konkurisati društvu na bilo koji način.

Članovi uprave također ne smiju imati značajan udio u društvima koja se mogu smatrati konkurentskim društvima.

5.7. Saradnja i odnos između nadzornog odbora i uprave

Uprava je dužna pravovremeno i cjelovito izvještavati nadzorni odbor o svim činjenicama i okolnostima koje mogu uticati na poslovanje, financijski položaj i stanje imovine društva.

Uprava i nadzorni odbor dužni su uvijek postići sporazum u pogledu strateških odrednica društva i provođenja te strategije.

Uprava je dužna omogućiti svojim članovima i članovima nadzornog odbora jednostavan pristup svim objektima i prostorima društva, podacima, spisima i svim drugim potrebnim dokumentima za obavljanje njihovih dužnosti.

5.8. Sekretar društva

Dioničko društvo ima sekretara.

Postupak izbora, imenovanja i razrješenja sekretara društva utvrđuje se statutom društva.

Međusobni odnosi u obavljanju poslova, visina novčane naknade, odgovornost u izvršavanju propisanih obaveza sekretara društva, kao i druga pitanja uređuju se ugovorom.

Može se odrediti da sekretar društva bude ovlašten za preduzimanje svih radnji vezanih za sazivanje skupštine društva , odnose sa dioničarima i drugim stakeholderima.

6. Revizija i mehanizmi interne kontrole

6.1. Odbor za reviziju

U skladu sa zakonom i statutom društva, skupština imenuje odbor za reviziju, radi detaljnog analiziranja finansijskih izvještaja, pružanja podrške računovodstvu i uspostave dobre unutrašnje kontrole u društvu.

Predsjednik i član odbora za reviziju ne može biti član nadzornog odbora ili uprave, zaposlen niti imati direktni ili indirektni finansijski interes u dioničkom društvu, izuzev naknade po osnovu te funkcije.

Sastav odbora za reviziju treba da bude objavljen na web stranici društva i pravovremeno ažuriran.

U pogledu politika i pravila postupanja usvojenih unutar društva, odbor za reviziju treba:

- pratiti integritet finansijskih informacija društva, a posebno ispravnost i konzistentnost računovodstvenih metoda koje koristi društvo i grupa kojoj pripada, uključujući i kriterije za konsolidaciju finansijskih izvještaja društava koja pripadaju grupi
- najmanje jednom godišnje procijeniti kvalitetu unutrašnjeg sistema kontrole i upravljanja rizicima, sa ciljem da se glavni rizici kojima je društvo izloženo, uključujući i rizike povezane sa pridržavanjem propisa, na odgovarajući način identificiraju i javno objave, te da se njima na odgovarajući način upravlja,
- osigurati efikasnost sistema unutrašnje revizije, posebno putem izrade preporuka prilikom odabira, imenovanja, ponovnog imenovanja i smjene rukovodioca odjela za unutarnju reviziju.

Odbor za reviziju treba imati otvorenu i neograničenu komunikaciju sa upravom i nadzornim odborom i odgovarati za svoj rad skupštini društva.

Uprava treba dostavljati odboru za reviziju periodične prikaze finansijskih izvještaja i srodnih dokumenata prije javnog objavljivanja tih podataka, podatke o promjenama u računovodstvenim načelima i kriterijima, računovodstvene postupke prihvaćene za većinu radnji, svako bitnije odstupanje između knjigovodstvene i stvarne vrijednosti po pojedinim stavkama te svu korespondenciju s odjelom za unutrašnju reviziju ili nezavisnim revizorima.

Uprava je osobito dužna obavijestiti odbor za reviziju o metodama korištenim za knjiženje značajnih i neuobičajenih transakcija i poslovnih događaja kada se knjigovodstvenom prikazu takvih događaja može pristupiti na različite načine. Posebnu pažnju treba posvetiti postojanju i opravdanosti aktivnosti društava u off-shore centrima i putem društava za posebne namjene.

Zadatak odbora za reviziju je provođenje unutrašnje kontrole i provjera poštivanja propisa, smjernica i uputa, o čijim rezultatima odbora za reviziju izvještaj podnosi nadzornom odboru društva.

Nadzorni odbor dužan je razmatrati izvještaje odbora za reviziju, analizirati rezultate i nadgledati provedbu njegovih preporuka.

Ukoliko uslugu interne revizije pružaju vanjski saradnici, ni u kojem slučaju to ne smiju biti nezavisni vanjski revizori društva.

Uprava društva je zadužena za stvaranje sistema interne kontrole kojim se ustrojava i nadzire protok tačnih, konkretnih i cjelovitih podataka, naročito o pridržavanju finansijskih, poslovnih i pravnih obveza koje mogu predstavljati značajan rizik za društvo. Interni revizor treba razmatrati i provjeravati efikasnost takvog sistema najmanje jednom godišnje.

6.2. Nezavisni vanjski revizor

Zakonska je obaveza dioničkog društva da ima nezavisnog vanjskog revizora, čija je osnovna funkcija osigurati da finansijski izvještaji adekvatno odražavaju stvarno stanje društva u cjelini. Nezavisnim vanjskim revizorom smatra se onaj revizor koji nije vlasnički ili interesno povezan s društvom i ne pruža, direktno ili putem povezanih osoba, nikakve druge usluge društvu.

Nezavisni vanjski revizor dužan je na što jasniji mogući način i nedvojbeno izraziti svoje mišljenje o tome da li finansijski izvještaji, koje priprema uprava, adekvatno odražavaju stanje kapitala i finansijsko stanje društva te rezultate za određeno vremensko razdoblje.

Nezavisni revizori dužni su izvijestiti nadzorni odbor o sljedećim pitanjima:

- razmatranjima i komentarima o računovodstvenoj politici,
- važnim nedostacima u unutarnjoj kontroli i postupcima,
- alternativnim računovodstvenim postupcima,
- neslaganju s upravom, procjeni rizika, i
- mogućim analizama prevare i/ili zloupotrebe.

Postupci koje provodi revizor trebaju odražavati njegovu nezavisnost i objektivnost, posebno ukoliko u okviru iste revizorske kuće zaposlenici pružaju i druge profesionalne, naročito savjetodavne, usluge. Društvo treba biti upoznato sa svim uslugama koje pruža nezavisni revizor, kao i o naknadama za te usluge kako ne bi bilo nikakve sumnje u nezavisnost revizora i kako bi se izbjegli mogući sukobi interesa.

U slučaju postojanja okolnosti koje ukazuju na mogućnost ugrožavanja nezavisnosti revizora, nadzorni odbor je dužan preporučiti skupštini angažovanje novog revizora.

Društvo treba javno objaviti ime/naziv eksternog revizora kao i iznose naknada plaćenih nezavisnim vanjskim revizorima za obavljenu reviziju te za druge pružene usluge.

Odbor za reviziju treba:

- nadgledati nezavisnost i objektivnost vanjskog revizora, posebno u pogledu rotacije ovlaštenih revizora unutar revizorske kuće i naknada koje društvo plaća za usluge vanjske revizije
- pratiti prirodu i količinu usluga koje nisu revizija, a društvo ih prima od revizorske kuće ili s njom povezanih osoba, pri čemu je, pored ostalog, revizorska kuća dužna dostaviti obavijest o svim naknadama koje društvo plaća revizorskoj kući i s njom povezanim licima
- izraditi pravila o tome koje usluge vanjska revizorska kuća i s njom povezane osobe ne smiju davati društvu, koje usluge može davati samo uz prethodnu saglasnost komisije, a koje usluge može davati bez prethodne saglasnosti
- razmotriti efikasnost vanjske revizije i postupanje višeg rukovodećeg kadra povodom preporuka iznesenih od strane vanjskog revizora
- istražiti okolnosti vezane uz otkaz vanjskog revizora i dati odgovarajuće preporuke nadzornom odboru

7. Društvena odgovornost ili društveno odgovorno poslovanje

Europska komisija u svojim Smjernicama za politiku društvene odgovornosti preduzeća (EC White Paper on Corporate Social Responsibility, 2003), društvenu odgovornost preduzeća definiše kao **«koncept prema kojem preduzeće na dobrovoljnom principu integriše brigu o društvenim pitanjima i zaštiti okoline u svoje poslovne aktivnosti i odnose s stakeholderi-ma** (vlasnicima, dioničarima, zaposlenicima, potrošačima, dobavljačima, vladom, medijima i širom javnošću) .

To znači da se pri donošenju bilo koje poslovne odluke uzima u obzir ne samo ekonomska isplativost poslovanja, nego i njegova društvena i ekološka odgovornost. Na taj način preduzeće pokazuju da ne teže samo ekonomskim rezultatima, nego i održivom razvoju na lokalnom i na globalnom planu.

U skladu s tim, društvo treba da u svoje poslovanje inkorporira i društvenu odgovornost odnosno da prilikom donošenja odluka ne uzima u obzir samo interese dioničara, već interese svih ostalih stakeholder-a.

Društvo bi trebalo prepoznati sve ostale nosioce interesa koji su zainteresovani za njegove aktivnosti i na taj način razvijati međusobne odnose.

Uprava i Nadzorni odbor bi trebali da ustanove specifična pravila vezana za interese ostalih stakeholdera-a, koja bi trebala da osiguraju njihov adekvatan angažman na donošenju određenih odluka i rješavanju određenih pitanja. Takođe, pravila bi trebala da uravnoteže interese društva i interese ostalih stakeholder-a u ekonomskom, socijalnom i ekološkom okruženju u kojem društvo posluje.

Ukoliko ostali nosioci interesa učestvuju u procesu upravljanja, oni bi trebali biti blagovremeno i redovno obavještavani o svim bitnim informacijama vezanim za poslovanje društva.

8. Prihvatanje Kodeksa

Prihvatanjem Kodeksa korporativnog upravljanja dioničko društvo se obavezuje na poštivanje njegovih odredaba. Prihvatanje Kodeksa se vrši deklarativno, a potvrđuje godišnjim ispunjavanjem i objavom Upitnika, koji je sastavni dio ovog Kodeksa.

Ovaj Kodeks i njegove preporuke temelje se na principu "ispoštuj ili objasni", tj. ukoliko društvo odstupi ili ne primjenjuje neke od preporuka ovog Kodeksa, u godišnjem Upitniku mora dati objašnjenje zbog čega je došlo do neprimjene ili odstupanja.

Ispunjen Upitnik se objavljuje na web stranici društva, te dostavlja Sarajevskoj berzi-burzi vrijednosnih papira.

9. Aneksi

9.1. Lista zakona koji čine korporativni okvir u Federaciji Bosne i Hercegovine:

- Zakon o privrednim društvima (“Službene novine Federacije BiH”, br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 85/08);
- Zakon tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08);
- Zakon o Komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine Federacije BiH”, br. 39/98; 36/99; 33/04),
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 32/05)
- Pravila upravljanja dioničkim društvima ("Službene novine Federacije BiH", br. 24/06, 27/06, 30/07);
- Pravilnik o sadržaju, rokovima i načinu objavljivanja izvještaja emitenta vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, broj 32/07);
- Pravilnik o povlaštenim informacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj 55/06);
- uz zakonske i podzakonske propise, svakako, obavezna je i primjena Pravila Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira

*navedeni akti se mogu naći na www.sase.ba i www.komvp.gov.ba

9.2. Članovi odbora za izradu kodeksa Sarjevske berze/burze vrijednosnih papira:

1. Almir Mirirca, izvršni direktor SASE
2. mr Ensad Karić, SRO
3. Mihret Dizdar
4. Safija Žilić, Komisija za vrijednosne papire FbiH
5. Prof. Dr. Anto Domazet
6. Dženan Prevljak, Udruženje društava za upravljanje fondovima FBiH
7. Muhibija Delić, pomoćnik federalnog ministra energije, rudarstva i industrije

Ispred IFC-a: Merima Zupčević

9.3. Institucije koje su pomogle razvoj kodeksa korporativnog upravljanja Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira:

1. International Finance Corporation
2. Komisija za vrijednosne papire FBiH
3. Samoregulirajuća Organizacija profesionalnih posrednika FBiH
4. Udruženje Društava za upravljanje fondovima FbiH

Ovaj kodeks usvojio je Nadzorni odbor Berze na 80. sjednici održanoj dana 23. 03. 2009. godine, od kada će se i primjenjivati.

Prof. dr Muris Čičić
Predsjednik Nadzornog odbora

IZMJENE I DOPUNE KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA ZA KOMPANIJE UVRŠTENE NA TRŽIŠTE SARAJEVSKE BERZE – BURZE DD SARAJEVO

Sarajevo, septembar 2018. godine

IZMJENE I DOPUNE KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA ZA KOMPANIJE UVRŠTENE NA TRŽIŠTE SARAJEVSKE BERZE – BURZE DD SARAJEVO

I

Ovim aktom vrše se izmjene i dopune Kodeksa korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze – burze d.d. Sarajevo, broj: NO 80/1 – 216/09 od 23. 03. 2009. godine (u daljem tekstu: Kodeks).

II

U dijelu Kodeksa, poglavlje 2. „*Transparentnost poslovanja, odnosi sa investitorima i nositeljima interesa",* podnaslov „2.2. *Finansijski izvještaji*", na strani 6. u stavu (2) iza riječi:„sastavljati" dodaju se riječi: „i objavljivati" a na kraju rečenice prije tačke se dodaju riječi: *„i Pravilnikom o objavljivanju informacija i izvještavanju na tržištu vrijednosnih papira"*

Stav (3) se briše.

III

U dijelu Kodeksa – poglavlje 4. pod naslovom „Nadzorni odbor", na strani 15. u tački 4.2. briše se odredba:
"Direktor i član uprave dioničkog društva ne može biti predsjednik i član nadzornog odbora ili upravnog odbora u privrednim društvima ili institucijama, uključujući, ali ne ograničavajući se na: fondove, banke, agencije, komisije."

IV

U dijelu Kodeksa – poglavlje 9. pod naslovom „Aneksi", na strani 30, tačka 9.1. se mijenja i glasi:
„9.1. Lista zakona i podzakonskih akata koji čine korporativni okvir u Federaciji BiH:

- Zakon o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/15);
- Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine Federacije BiH", br. 85/08, 109/12, 86/15 i 25/17);
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava ("Službene novine Federacije BiH", br. 77/15);
- Zakon o Komisiji za vrijednosne papire FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/98, 36/99, 33/04 i 92/13),
- Zakon o Registru vrijednosnih papira u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/98, 36/99, 33/04),
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14);
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 83/09);
- Pravilnik o objavljivanju informacija i izvještavanju na tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/13);
- uz zakonske i podzakonske propise, obavezna je i primjena Pravila Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira d.d. Sarajevo."

V

Ostale odredbe Kodeksa ostaju nepromijenjene.

Ove izmjene i dopune Kodeksa usvojio je Nadzorni odbor Berze na 127. sjednici održanoj dana 26. 09 2018. godine.

Izmjene i dopune Kodeksa korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze – burze d.d. Sarajevo će biti objavljene na internet stranici Sarajevske berze-burze d.d. Sarajevo narednog dana od dana usvajanja od kada će se i primjenjivati.

NADZORNI ODBOR

Broj: NO 127/1 – 535/18
Sarajevo, 26. 09. 2018. godine

IZMJENE I DOPUNE
KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA ZA KOMPANIJE UVRŠTENE NA TRŽIŠTE SARAJEVSKE BERZE – BURZE DD SARAJEVO

Sarajevo, decembar/prosinac 2024. godine

IZMJENE I DOPUNE
KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA ZA KOMPANIJE UVRŠTENE NA TRŽIŠTE SARAJEVSKE BERZE – BURZE DD SARAJEVO

I

Ovim aktom vrše se izmjene i dopune Kodeksa korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze – burze d.d. Sarajevo, broj: NO 80/1 – 216/09 od 23. 03. 2009. godine i NO NO 127/1 – 535/18 od 26. 09. 2018. godine (u daljem tekstu: Kodeks).

II

U dijelu Kodeksa – poglavlje 9. pod naslovom „Aneksi“, na strani 30, tačka 9.1. se mijenja i glasi:
„9.1. Lista zakona i podzakonskih akata koji čine korporativni okvir u Federaciji BiH:

- Zakon o privrednim društvima (“Službene novine Federacije BiH”, br. 81/15 i 75/21);
- Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08, 109/12, 86/15 i 25/17);
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (“Službene novine Federacije BiH”, br. 77/15);
- Zakon o Komisiji za vrijednosne papire FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 39/98, 36/99, 33/04, 92/13 i 6/17),
- Zakon o Registru vrijednosnih papira u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 39/98, 36/99, 33/04),
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09, 63/14, 32/19 i 85/21);
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 15/21);
- Pravilnik o objavljivanju informacija i izvještavanju na tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, broj 99/22, 1/23, 12/23, 100/23);
- uz zakonske i podzakonske propise, obavezna je i primjena Pravila Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira d.d. Sarajevo.“

III

Ostale odredbe Kodeksa ostaju nepromijenjene.
Ove izmjene i dopune Kodeksa usvojio je Nadzorni odbor Berze na 155. sjednici održanoj dana 19. 12. 2024. godine.
Izmjene i dopune Kodeksa korporativnog upravljanja za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze – burze d.d. Sarajevo će biti objavljene na internet stranici Sarajevske berze-burze d.d. Sarajevo narednog dana od dana usvajanja od kada će se i primjenjivati.

Haris Kuskunović
Predsjednik Nadzornog odbora

Broj: NO 155/1 – 911/24
Sarajevo, 19. 12. 2024. godine